

Znaczenie dualnego systemu kształcenia w kontekście rozwoju inteligentnych specjalizacji województwa świętokrzyskiego

Dualny system kształcenia polega na nauce zawodu organizowanej przez pracodawcę przy jednocześnie prowadzonym kształceniu teoretycznym w szkole. Uczeń zyskuje dzięki temu nie tylko kompetencje praktyczne i wiedzę potrzebną w zawodzie, ale również kompetencje miękkie. Efektywność takiego rozwiązania jest zatem bardzo wysoka. Jednym z celów projektu „Innowacyjna edukacja – nowe możliwości zawodowe” jest podniesienie jakości szkolnictwa zawodowego w tych obszarach, które wpisują się w rozwój inteligentnych specjalizacji regionu.

W województwie świętokrzyskim mówi się o istnieniu siedmiu kluczowych branż regionu, noszących nazwę inteligentnych specjalizacji. Należy do nich: przemysł metalowo-odlewniczy, nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze, zasobooszczędne budownictwo, turystyka zdrowotna i prozdrowotna, technologie informacyjno-komunikacyjne, branża targowo-kongresowa, zrównoważony rozwój energetyczny. Każda z nich w optymalny sposób wykorzystuje potencjał gospodarczy, intelektualny i geograficzny regionu. Stanowią one wyraz systemowego podejścia do innowacyjności, uwzględniając jej regionalny charakter.

Charakterystyka inteligentnych specjalizacji województwa świętokrzyskiego

Inteligentne specjalizacje to sektory o największym potencjale konkurencyjnym i gospodarczym. Są to obszary odznaczające się dużą aktywnością innowacyjną i wdrożeniową, ukierunkowane na rozwój przedsiębiorstw, jednostek naukowych, infrastruktury badawczo-rozwojowej i kapitału społecznego. Stwarzają możliwość wygenerowania największego zwrotu z inwestycji. W województwie świętokrzyskim wyróżnia się 4 główne (zasobooszczędne budownictwo, branża metalowo-odlewnicza, nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze, turystyka zdrowotna i prozdrowotna) i 3 horyzontalne (technologie informacyjno-komunikacyjne ICT, zrównoważony rozwój energetyczny i branża targowo-kongresowa) inteligentne specjalizacje. Wszystkie mają wielką wartość dla regionu.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Przechodząc do omówienia każdej z nich, zasobooszczędne budownictwo wiąże się z ograniczeniem niekorzystnego wpływu na klimat i środowisko. Specjalizacja ta wspiera rozwój budownictwa opartego na innowacyjnych rozwiązaniach, które z jednej strony wpływają na korzyści ekonomiczne, z drugiej przyczyniają się do zmniejszenia szkodliwości na środowisko naturalne. Z kolei branża metalowo-odlewnicza ma strategiczne znaczenie dla gospodarki ze względu na swój potencjał, poziom zatrudnienia i rolę dostawcy dla wielu gałęzi przemysłu. Skupia swoje działania wokół przemysłu: metalurgicznego, metalowego, maszynowego, budowlanego, spożywczego oraz obróbki związanej z cięciem, gięciem, toczeniem, frezowaniem, wierceniem, szlifowaniem, spawaniem i walcowaniem. W specjalizacji nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze mieszczą się takie działania jak: promowanie rolnictwa ekologicznego, tworzenie grup producenckich, stawianie na wysoką ochronę środowiska przyrodniczego, produkcja biopaliw. Specjalizacja turystyka zdrowotna i prozdrowotna składa się z czterech podobszarów: turystyka medyczna, turystyka uzdrowskowa, turystyka spa i wellness oraz turystyka zdrowotna w agroturystyce. Dziedziny wpisujące się w jej obszar nie stanowią jednak katalogu zamkniętego.

W kręgu specjalizacji horyzontalnych (wspierających) znajdują się technologie informacyjno-komunikacyjne (ICT). Jest to inaczej cała rodzina technologii przetwarzających, gromadzących

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i przesyłających informacje w formie elektronicznej. Obejmuje sześć podstawowych podobszarów – jednostek systematycznych: telekomunikację przewodową i bezprzewodową, usługi informatyczne związane z oprogramowaniem i przetwarzaniem danych, sprzęt telekomunikacyjny, sprzęt komputerowy. Fundamentalną zasadą zrównoważonego rozwoju energetycznego jest efektywne wykorzystanie zasobów energetycznych, ludzkich, ekonomicznych i naturalnych w celu zwiększenia niezależności energetycznej regionu. Na branżę kongresową składa się organizacja targów, wystaw, kongresów, konferencji, ale też nowoczesne procesy optymalizujące zarządzanie powierzchnią wystawienniczą oraz rozbudowa obiektów targowych i kongresowo-konferencyjnych.

Dualny system kształcenia a potrzeby przedsiębiorców w województwie świętokrzyskim

Przeprowadzone w ostatnich latach na szeroką skalę badanie pracodawców województwa świętokrzyskiego, reprezentujących wszystkie inteligentne specjalizacje wykazało, że dostrzegają oni wiele korzyści wynikających ze współpracy ze szkołami zawodowymi. Ponad 64% z nich było zadowolonych z takiej współpracy. Mówili o: korzyściach finansowych, kształtowaniu pozytywnego wizerunku przedsiębiorcy jako pracodawcy, kształceniu wyspecjalizowanych kadr na potrzeby przedsiębiorstwa, wspólnej realizacji projektów i pracy w firmie. Dzięki temu są w stanie pozyskać nowych, utalentowanych pracowników. Mimo to zwracali uwagę na konieczność zwiększania liczby godzin praktyk zawodowych oraz godzin zajęć praktycznych, a także przeniesienia zajęć praktycznych do przedsiębiorstw. Wyniki badań jednoznacznie wykazały, że pracodawcy oczekują od potencjalnych pracowników nie tylko wiedzy teoretycznej, ale też umiejętności praktycznych niezbędnych do wykonywania danego zawodu¹.

Wszystko to jest możliwe do osiągnięcia w ramach systemu kształcenia dualnego. Pozwala on na zdobycie wiedzy teoretycznej oraz umiejętności praktycznych w jednym czasie. Jak podkreślają Sylwia Wiśniewska i Kamil Wiśniewski, autorzy wyżej wspomnianego badania, aż 46% przedsiębiorców uważała, że oferta edukacyjna świętokrzyskich szkół zawodowych nie odpowiada ich potrzebom. Zaledwie 25% było przeciwnego zdania. Oferta edukacyjna odpowiadała głównie potrzebom firm reprezentujących takie inteligentne specjalizacje województwa świętokrzyskiego jak: branża targowo-kongresowa, turystyka zdrowotna i prozdrowotna oraz nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze. Najlepiej ocenili ją przedstawiciele dużych firm, a najbardziej krytyczni byli przedsiębiorcy średniej wielkości.

Odczuwalny jest brak absolwentów szkół zawodowych na terenie województwa świętokrzyskiego w obszarze: zrównoważonego rozwoju energetycznego, przemysłu metalowo-odlewniczego, nowoczesnego rolnictwa i przetwórstwa spożywczego oraz w branży targowo-kongresowej. Najmniejszy niedobór absolwentów dotyka branżę technologii informacyjno-

¹ Zob. *Raport końcowy z procesu badawczego realizowanego w ramach projektu „Nowoczesna Szkoła Zawodowa – Nowoczesny Region”* opracowany na zlecenie Świętokrzyskiego Związku Pracodawców Prywatnych Lewiatan.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego komunikacyjnych. Braki absolwentów szkół zawodowych na świętokrzyskim rynku pracy najbardziej odczuwały średnie i małe przedsiębiorstwa.

Warto dodać, że korzyści z dualnego systemu kształcenia nie dotyczą wyłącznie pracodawców, ale też uczniów, dla których ważne jest m.in. to, że zajęcia praktyczne odbywają się w firmach, które spełniają wymogi współczesnego rynku – twierdzi Grażyna Bekier Wicedyrektor Powiatowego Zespołu Szkół w Łopusznie. W województwie świętokrzyskim realizowane są projekty grantowe mające na celu pomóc pracodawcom w przyjmowaniu uczniów, wykorzystując przy tym doświadczenie zagranicznych partnerów.

Podejmowanie takich działań jest czymś istotnym biorąc pod uwagę nie tylko reprezentantów branż zaliczanych do inteligentnych specjalizacji. Wynika to stąd, że oferta szkół bywa oceniana dość krytycznie. „Ja nie zatrudniłabym u siebie nikogo po takiej szkole, bo jakość kształcenia pozostawia w nich wiele do życzenia” – mówi Małgorzata Kozieł z firmy Malwa. Usługi BHP, działającej na terenie województwa świętokrzyskiego. Od razu dodaje jednak, że sytuację mógłby poprawić system praktyk, ponieważ daje on możliwość weryfikacji, co absolwent wie i czy nadaje się na pracownika tej konkretnej organizacji.

Działania podejmowane na rzecz rozwoju współpracy

Konieczność pogłębienia współpracy na linii nauki i biznesu sygnalizowana przez przedsiębiorców, dostrzegana jest także przez organy władzy wykonawczej: „współczesna edukacja odgrywa bardzo istotną rolę w rozwoju gospodarki. Głównym założeniem tego projektu jest spowodowanie, aby co najmniej 40% godzin praktycznej nauki zawodu odbywało się w przedsiębiorstwach. Taki wymóg stawiamy przed instytucjami, które będą ten projekt realizować. Chcemy, aby uczeń miał bezpośredni kontakt z rzeczywistością, która w przyszłości stanie się jego zawodową codziennością” – mówił marszałek województwa świętokrzyskiego Andrzej Bętkowski podczas naboru grantobiorców w 2019 r. do projektu „Innowacyjna edukacja – nowe możliwości zawodowe”.

Nowością w ramach tego projektu jest przeniesienie 40% praktyk zawodowych poza szkołę – jak wyjaśniła Magdalena Fudala ze Stowarzyszenia Forum Pracodawców. Uczniowie otrzymują za swoją pracę stypendium, uczą się odpowiedzialności i punktualności. Pomoże im to później odnaleźć się na rynku pracy. Zajęcia te są też dla nich dużo bardziej atrakcyjne i ciekawsze.

Grantobiorcami w projektach realizowanych na terenie województwa świętokrzyskiego mogą być: szkoły zawodowe i techniczne, Centra Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego, Centra Kształcenia Praktycznego, JST, inne jednostki prowadzące szkoły, organizacje pracodawców, organizacje pozarządowe, instytucje otoczenia biznesu. Jako partnerzy występują jednostki administracji publicznej zaangażowane w proces kształcenia. Wszystkie te instytucje mogą pełnić aktywną rolę we wdrażaniu dualnego systemu kształcenia w województwie świętokrzyskim i działać na rzecz dalszego rozwoju inteligentnych specjalizacji, ale szczególne miejsce należy do jednej grupy podmiotów. Są nią przedsiębiorcy.

Nie można zaprzeczyć, że główną rolę w procesie odkrywania obszarów badań i innowacji, w których dany region może przewyższyć wszystkie inne odgrywają właśnie przedsiębiorcy. Inteligentne specjalizacje stanowią zyskowną niszę, w którą warto inwestować i upatrywać szansy na sukces i dalszy rozwój. Wydaje się więc, że podejmowanie działań mających na celu udzielanie wsparcia podmiotom reprezentującym inteligentnie specjalizacje w województwie świętokrzyskim jest czymś opłacalnym. Chociaż wiele już zrobiono, ich przedstawiciele wciąż zgłaszają konieczność większego praktycznego zaangażowania uczniów. Dzięki temu mogą przyjrzeć się swoim przyszłym pracownikom, nauczyć ich pracy w zawodzie, a także zaprezentować samych siebie w pozytywnym świetle.

